

és a Horvát Szocialista Köztársaság megfelelő pénzelési szerve az előző évtől kezdve anyagi támogatást is biztosít számunkra, de még mindig — a magyar nyelvű oktatás szempontjából — nem tarthatjuk jugoszláviai jellegűnek. Ugyanis a *Szlovén Szocialista Köztársaság (a Murán-túl)* magyarul tanító pedagógusaival még nem tudtuk felvenni a kapcsolatot.

— Az előfizetők száma az egyetemi hallgatókkal együtt meghaladja az ezerszázat, ezenkívül a Forum üzleteiben is eladnak még 30—40 példányt. Ezzel is viszonylag elégedettek lehetünk, de itt már fehér foltok is jelentkeznek: egyes iskolákban és vidékeken alig van előfizetőnk, és ha nem is sokan, de bizonyos számú pedagógus töröltette magát az előfizetők névsorából.

— Iskolareformunk annyira kérdést vet fel, s az ilyen folyamatok minden elkerülhetetlen a melléfogás, az egyoldalúság, a forma túltengése a tartalomnak és a lényegnek a kárára. Miért nem lehet ezt mint problémát felvetni és mi gátol bennünket tapasztalataink cseréjében, a vitában? Kétségekívül többet kellene írni a pedagógus munkájáról, gyakori nehézségeiről, dilemmáiról, az iskola életéről és munkájáról, közoktatásunk időszzerű kérdéseiről. Csak mindehhez szerzőt kell találni. Ezt inkább mint nehézséget említem, és szeretném, ha ösztönzőleg, bátorítólag hatna.

RÉGÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK. Március második felében régészeti kiállításokat rendeztek a topolyai községben, Moravicán és Bácsotpolyán. A kiállított leletek a község területén végzett rendszeres és leletmentő ásatások során kerültek felszínre. Tudományos szempontból minden bizonnyal a Topolya közelében fekvő Bánkert lelőhely (a Méhészek völgyében) befejezés előtt álló régészeti feltáráásának anyaga érdemel megkülönböztetett figyelmet. A lelőhelyről már az ötvenes években tuda-

mást szereztek a szabadkai Városi Múzeum szakemberei, de a feltárást csak 1973-ban kezdhették meg, amikor a községi képviselő-testület jelentős anyagi eszközöket hagyott jóvá a munkálatok megkezdésére. Az 1973-as ásatási idény így is leletmentéssel kezdődött, mivel a Bánkertben időközben felépült ipari vágóhíd építkezési munkálatai során számos sírt megbolygattak. 1973-tól 1975-ig három ásatási idényben folyt a föltárás, s ha az idén sikerül a munkát befejezni, tartományunk múltjának mozgalmas századaiból rendelkezünk majd fontos leletekkel. A bánkerti lelőhely tulajdonképpen szarmata—avar temető, amelyet a szarmata etnikum a II—III. század folyamán, az avarság pedig a VI—VII. század folyamán használt. A feltárási munkálatok során több mint kétszáz sírt találtak, de a sírok száma minden bizonnyal meghaladta a háromezretet is. Nagyobb számú sír feltárása azonban már nem remélhető, mivel a vágóhíd építése során sok megsemmisült, s soknak a feltárása lehetetlenné vált az épületek miatt. A sírok java részét még a népvándorlás korában kirabolták, de az előkerült leletek így is értékesek régészeti szempontból. Előkerült többek között számos teljes avar íj csontveret- anyaga; faragott és művészien díszített tegezborító csontlap; faragott csont tűtartó; bronz övveret; orsókorong és vaskés. Az ékszerleletek legértékesebb darabjai a bronztükrök, aranygyűrűk és egy bizánci arany fülönfüggő. Az egész anyag, valamint az ásatás folyamatának tudományos földolgozása folyamatban van; Szekeres László ásatásvezető régész, a szabadkai Városi Múzeum régészeti osztályának vezetője és Ritz Péter régész dolgozik rajta. A moravicai és topolyai kiállítások keretében Szekeres László vetítettképes előadásokat tartott, amelyeken a lelőhelyek történetét, a feltárást folyamatát és a leletek tudományos vonatkozásait ismertette.

HÁTTÉRBE ÉLŐ MŰFORDÍTÓ. Varga József műfordítói munkássága nem lenne szabad, hogy ismeretlen legyen előttünk. Pedig az. Ha valakinek alkalma volt, vagy van arra, hogy figyelemmel kísérje az elmúlt évtized jugoszláv folyóiratait, gyakorta találkozhatott — vagy találkozhat — szerbhorvát nyelvű műfordításaival. Ma már több százra tehető azoknak a magyar (és jugoszláviai magyar) költői, prózai és értekező prózai alkotásoknak a száma, amelyeket Varga József megszólaltatott — és közreadott — szerbhorvát nyelven. S nemcsak a tartományunkban megjelenő szerbhorvát nyelvű lapokban és folyóiratokban (*Dnevnik, Polja, Index, Rukovet*), hanem más köztársaságaink folyóirataiban is. A szarajevói *Ođjek*, a titogradi *Stvaranje*, a belgrádi *Delo* és *Književne novine*, továbbá a szintén fővárosi *Mostovi* és *Politika* ugyancsak számos műfordítását publikálta. A jugoszláviai magyar irodalom szinte minden jelentősebb alkotójának műveiből fordított, de a magyarországi magyar irodalom kiemelkedő költőinek és elbeszélőinek alkotásaiból is sokat átültetett szerbhorvátúra. A Nolit kiadónál pár évvel ezelőtt megjelent jugoszláviai magyar költői antológia fordítói között is ott volt. Az ő fordításában adta ki az újvidéki Matica srpska kiadó Szirmai Károly válogatott novelláinak szerbhorvát nyelvű reprezentatív kötetét. Kassák Lajos és Somlyó György költeményeiből egy-egy kötetre valót fordított, amelyek kiadóra várnak. A belgrádi *Politika* gyakran közli beszélőit, amelyek a jugoszláviai magyar kulturális élet eseményeivel ismertetik meg a jugoszláv olvasóközönséget. Varga József termékeny műfordító munkásságának legfrissebb eredményeit három más-más művelődési központunkban megjelenő folyóiratban olvashatjuk. A belgrádi *Mostovi* című folyóirat, amely a szerbiai műfordítók egyesületének orgánuma, tavalyi júniusi számában közölte Szirmai Károly elbeszélését

Varga József fordításában. A Szarajevóban megjelenő *Život* című irodalmi és művelődési folyóirat tavalyi november—decemberi kettős számában pedig a kortárs magyar költészet alkotóinak verseiből közölt panorámaszerű válogatást. Ez a fordításos válogatás tartalmazza Illyés Gyula, Károlyi Amy, Weöres Sándor, Somlyó György, Piliuszky János, Györe Imre, Csoóri Sándor, Eörsi István, Ladányi Mihály, Bényei József és Garai Gábor verseit. Varga József legfrissebb műfordítói teljesítménye pedig a titogradi *Stvaranje* című irodalmi és művelődési folyóiratban látott napvilágot: itt adta közre szerbhorvát nyelven Végel László: Ne legyen gondod a világra, csak az országúthoz tartsd magad című elbeszélését (*Stvaranje*, 1976. február). Tudjuk, hogy, a tiszteletreméltó kivételektől eltekintve, milyen kicsi azoknak a száma, akik a magyar (és jugoszláviai magyar) irodalom alkotásainak szerbhorvát nyelvű fordítására és megjelenítésére vállalkoznak. Éppen ezért jobban oda kellene figyelniük azok munkájára, akik mégis vállalkoznak erre a hasznos és két népet is szolgáló munkálkodásra. Varga József egyike ezeknek.

MŰZEUMOK A VAJDASÁGI KOLOSTOROKBAN. Vajdasági legtöbb kolostora komolyabb restaurálásra szorul. A közeljövőben tizenkettő rendbehozását tervezik. Nemcsak felújításukról van szó, hanem arról is, hogy a kolostorok a jövőben jobban ki legyenek használva, még inkább, mint eddig, a művelődés és a tudomány szolgálatában álljanak. A Tartományi Oktatás-Tudomány- és Művelődésügyi Titkárság javaslatára a képviselőház végrehajtó tanácsa határozatot hozott a kolostorok használatát előirányzó konkrét elaborátumok kidolgozására. Ez a munka még folyamatban van, de máris tudni, hogy a Hopovo kolostorban Do-

sitej Obradović hagyatéka kapna helyet, idővel pedig ugyancsak itt rendeznék be a vajdasági írástudási múzeumot, amely vidékünk írásbeliségének és iskolarendszerének fejlődését mutatná be. A Greteg, a Mala remeta, a Djipsi tudományos és kulturális tanácskozások színhelye, míg a Ravanica és a vrdniki kolostor rézmetszői művésztünk múzeuma lenne. A Velika remeta kolostorban kiegészítenék a már meglévő régi hangszerek gyűjteményét, a koviljiban a Jovan Rajić-gyűjtemény kapna helyet, míg a Radovac a népfelzabadtó háború dokumentációs anyagát őrizné.

A JUGOSZLÁVIAI RUSZIN ELBESZÉLŐK ANTOLOGIÁJA OROSZUL. Az uzsgorodi Karpatti könyvkiadó vállalat *Ott*, a Duna mentén címmel orosz fordításban megjelentette a jugoszláviai ruszin elbeszélők antológiáját. A könyv az újvidéki Ruske slovo kiadóvállalat és az említett szovjet kiadó közös gondozásában látott napvilágot. A szerkesztői munkát itteni ruszin irodalomtörténészek, Gyura Papharhaji, Gyura Latyak és Nikola M. Kocsis végezte, először Alekszej Misanic, az Ukrán Tudományos Akadémia főmunkatársa írt, a fordítást pedig az ismert Andrić- és Krleža-fordító, Panyko Szamen végezte. A kötetben Mihajlo Kovacs, Evgenij M. Kocsis, Vladimir Biljna, Mikola M. Kocsis, Vladimir Koszteljnijk és Gyura Latyak novellái és elbeszélései szerepelnek. Az antológia 15 000 példányban jelent meg.

ROMÁN SZÍNHÁZI NAPOK ALIBUNARON. Április első felében sorrendben negyedszer rendezték meg a vajdasági román műkedvelő színjátszók találkozóját. Az alibunari szemlén az uzdini, nikolinci, seleusi, begejci, stra-

žai, kuštijli, Banatsko Novo Selo-i, verseci, écskai és lokvei műkedvelő egyesületek színjátszó csoportjai vettek részt. A szemle külföldi vendége az aradi hivatásos román társulat volt.

RÁDIÓDRÁMA SZERBHORVÁT NYELVEN IS. Az Újvidéki Rádióban eddig csak magyar nyelvű gyermek- és felnőtteknek készült hangjátékokat sugároztak. Április 3-án Svetislav Ruškuc Rejtett erődtímény c. gyermekhangjátékának bemutatójával újabb korszak nyílt rádiónk drámaprogramjának történetében: megkezdődött a szerbhorvát nyelvű hangjáték sugárzása is. Ezentúl egyelőre minden szombaton csak gyermekeknek szólót közvetít a rádió H. műsora, szeptemberben pedig bekapcsolódnak a belgrádi, zágrábi és szarajevói stúdió közös hangjátékadásába, és időnként eredeti produkcióval jelentkeznek. Eddig Németh Istvántól, Petko Vojnić-Purčartól és Milorad Crnjanintól vásároltak hangjátékokat, újabb műveket pedig a nemrég zárult hangjátékpályázattól várnak.

A HÍD ÉS AZ ÜZENET SZERKESZTŐINEK TANÁCSKOZÁSA SZABADKÁN. Szerkesztőségünk a *Híd* Szerkesztő Tanácsa által is elfogadott munkaprogramjában szorgalmazza a hazai, elsősorban pedig a vajdasági irodalmi folyóiratok szerkesztőinek és tanácsainak időnkénti találkozásait. E találkozások és megbeszélések célja a folyóiratok közötti közvetlen kapcsolatteremtésen túl a feladatokról és tervekről történő kölcsönös informálás. A számos nem hivatalos megbeszélés után sor került az első hivatalos megbeszélésre is. Március 29-én Szabadkán az *Üzenet* képviselőivel tanácskoztunk: kölcsönösen tájékoztattuk egymást szerkesztési koncepcióinkról és munkaprogramainkról.